

Ekklesia Breda 5 januari 2020 - Nieuwjaarsviering rond het 'Lied van Simeon'

Schrift: Matteüs 2,9-11 (drempel) 1 Makkabeeën 14,4-14.41 en Lukas 2,25-38 (gezongen)

Toespraak Franck Ploum

1.

Een record aantal vuurwerkslachtoffers en 15 miljoen euro vuurwerkschade (echt een traditie die we moeten beschermen zou ik zeggen)..... De VS doodt een Iraanse Generaal met een drone en Trump roept vervolgens dat het helemaal niet zijn bedoeling was de zaak te laten escaleren of een oorlog te starten....Doden bij overstromingen in Indonesië en de voortgaande bosbranden in Australië.... Raketaanvallen op Bagdad.... Schietpartijen, bombrieven, dreigbrieven.....Vrijdag overleed mijn achterneef van 52 jaar aan een massief hartinfarct en laat zijn vrouw en twee tienerdochters alleen achter.

Welkom in 2020. We zijn vijf dagen onderweg en alles wijst op een voortgang van het oude bekende: moord en doodslag, man en macht, noodlot en ongeluk en de dood die het ritme van ons leven bepaalt. Voor velen is alle hoop op beter, alle verlangen naar toekomst en alle uitzien naar duurzame vrede alweer de grond in geboord. Velen die gehoopt hadden op een jaar van afsluiten en eindelijk rust, worden – zoals mijn Duitse familieleden – door de dood getroffen. Hoe ver weg zijn dan woorden van een geboren redder, een licht dat duisternis overwint? Ondanks dat het vandaag het feest van de Openbaring is, ook wel Driekoningen genoemd – lijkt kerstmis al weer ver weg in nieuws, gebeurtenissen en in de levens van veel mensen. Misschien niet de duisternis, maar dan wel de harde werkelijkheid heeft het net geboren licht weer ingehaald.

2.

En toch blijven we hier in deze Ekklesia maar volhouden dat het ook anders kan. Dat doen we sinds 3 januari 2010, nu dus 10 jaar. Is dat een zinloos gebeuren? Is dat tegen beter weten in? Zinloos niet, omdat het nooit verkeerd is je te richten op wat beter kan in plaats van je te laten meenemen in wat fout gaat. Tegen beter weten in is het soms wel, maar ook daar is niets mis mee. Want zonder visioen verwilderen we en vervallen ook wij in het recht van de sterksten of in cynisme en doemdenken. En natuurlijk kun je noodlot en dood niet uit je leven weren – daar moeten we mee leren leven en omgaan. Maar ondanks alles kun je als mens, als groep, als gemeenschap wel besluiten je niet te laten bepalen door gebeurtenissen zoals ik zojuist opnoemde. En daarmee bedoel ik niet dat je het moet ontkennen, dat je met elkaar in een lekkere bubbel van “wij hebben het fijn” moet gaan leven, of dat je moet doorzappen naar de volgende zender, maar wel dat je een tegengeluid kunt laten horen, alleen, met een paar, maar liefst met velen.

Een tegengeluid tegen duisternis en chaos, tegen de huidige wereldwanorde, een tegengeluid dat gevoed wordt door oude verhalen, van groten die eer brengen aan een kwetsbaar kind, van profeten die bemoedigen en een andere weg wijzen, van een doorgaande traditie met verhalen over een bevrijdende God, erbarmend, trouw en kracht gevend aan kwetsbare krachten van vrede en verdraagzaamheid. Een traditie van verhalen die allemaal ontstaan en verteld zijn in tijden van chaos, vertwijfeling en duisternis, toen niemand nog geloofde dat een nieuw begin mogelijk was.

3.

De tijd waarin Lukas zijn evangelie schrijft, eind eerste eeuw van onze jaartelling, is een tijd van ongekende duisternis en onderdrukking. Na de val van Jeruzalem is de onderdrukking van het joodse volk ongekend hard en wreed te noemen en de belasting bepalingen zijn arm makend en uitbuitend. En vanuit die duisternis componeert hij een serie verhalen over geboorte en nieuw begin. Maar het zijn geen verhalen uit het niets, ze zijn nauw verbonden met verhalen uit Thora en de hele Tenach, de joodse bijbel, die ook weer ontstonden in tijden van uitzichtloosheid. Of die juist laten zien dat het ook anders kan, dat een groep mensen in staat is duurzame vrede te bewerkstelligen.

Alleen een geboorteverhaal is dan ook niet voldoende. Het gaat hier niet zo maar over een leuk feestje bij een geboorte. Nee, het gaat hier om toekomst, om perspectief, om een route die dwars door alle onderdrukking en tegenslag moet leiden tot een nieuw wereldorde.

De evangelist Lukas vervolgt zijn kindheidsverhalen met de besnijdenis van Jezus en de opdracht in de tempel. Volgens de joodse voorschriften (Leviticus 12) moest de moeder zich laten reinigen in de tempel. Om zich te zuiveren, konden de jonge ouders een duif en een ram offeren. Voor armen volstonden twee duiven. Bij de geboorte van een meisje was dat na 80 dagen. Beviel de moeder van een jongen, dan gebeurde de reiniging na 40 dagen. Zo dus ook na de geboorte van Jezus.

4.

Dat de kindheidsverhalen zoals we die tegenkomen in het evangelie van Lukas niet bedoeld zijn als historisch verslag wordt in het verhaal over de Opdracht in de Tempel heel goed zichtbaar. Lukas wil duidelijk maken wat de 'sitz im Leben' is van Jezus. Daarom kiest hij er voor om twee oude mensen ten tonele te voeren. Simeon en de profetes Hanna

wachten Jezus op in de tempel. Van Simeon zongen we vandaag het loflied, dat hij in het Lukasevangelie zingt nadat hij Jezus heeft gezien.

De evangelist Lukas schetst Hanna en Simeon als vertegenwoordigers van het Verbond, mensen die in tijden van duisternis, persoonlijk en op wereldtoneel, hun vertrouwen in God bewaard hebben. Zo maakt hij de doorgaande lijn van zijn verhaal helder: dit evangelie, deze blijde boodschap van deze onvergetelijke mens Jezus Messias, staat in een lange traditie van messiaans verlangen, van mensen die wachten, verwachten, hopen, werken aan nieuwe toekomst in Gods naam. Het optreden van Jezus is niets nieuws, geen nieuwe kerk, geen nieuw geloof, het is - met woorden van bijbelwetenschapper Ad van Nieuwpoort – Thora opnieuw.

Hanna en Simeon zijn verwijzingen naar personen uit de traditie. Hanna kennen we als de moeder van Samuel. Ook dat verhaal speelde zich helemaal af rond de tempel, en rond de onverwachte geboorte van een zoon: Samuël, de profeet. Samuël staat helemaal aan het begin van de geschiedenis van Israël als zelfstandige natie. Héél de duizendjarige geschiedenis van het koninkrijk Israël begint met Samuel.

En dan Simeon. Zijn naam is een beetje verbasterd, maar we komen hem tegen hem in het boek der Makkabeeën. In de dagen dat Lukas zijn evangelie schreef, na de val en bezetting van Jeruzalem, moeten veel joden hebben teruggedacht aan de laatste periode van hun onafhankelijkheid, vlak vóór de Romeinse bezetting, zo'n tweehonderd jaar eerder. Simon, of Simeon, de Makkabeeër, was een grote volksheld, bevrijder en vrede-stichter. In de boeken Makkabeeën en in de Wijsheid van Jezus Sirach wordt hij beschreven als een messiaanse figuur. Geschreven staat dat hij duurzame vrede bracht over Israël. En niemand voerde meer oorlog met hen. Daarom besloten de joden en hun priesters dat deze Simon hun aanvoerder zou zijn en priester voor altijd 'totdat een betrouwbare profeet over hen zou opstaan' (Makkabeeën 14, 41).

Lukas plaatst naast Hanna ook deze Simon in de tempel. Dwars door de tijden heen komt hij naar het heiligdom. 'Rechtaardig en toegewijd' en 'hij wist dat hem de dood niet halen zou voordat hij de messias had aanschouwd', zo zongen we (Lied van Simeon – H.Oosterhuis/A.Oomen). Nu is Simeon eindelijk ontslagen van zijn leiderschap. Hij zag: Jezus, Jesjoea, 'God bevrijdt'. En die bevrijding is niet alleen bestemd voor Israël, maar voor alle volkeren, 'licht tot de grenzen van de aarde'.

In zijn lofzang gaat Simeon helemaal op in het visioen: 'Koningen en wijzen overzee met heel hun volk zullen in ons midden wonen' (lied van Simeon, H.Oosterhuis/A.Oomen)! Er zijn partijen in ons land die hier niet aan moeten denken en zelfs het CDA vindt het langzaam aan wel goed geweest met die migrantenstroom. Het 'Wir schaffen das' van hun Duitse zusterpartij, is allang uit het geheugen gewist. De liberalen van 130 naar 100km per uur, dan moeten de andere partijen ook een toontje lager zingen. Maar Simeon droomt van gerechtigheid en vrede en een tijd waarin God alles in allen zal zijn. Die droom kent geen neoliberale vrijheidsconcepten, geen politiek gekonkel en ook geen grenzen die mensen scheiden in arm en rijk en in hebben en niet-hebben.

5.

Zo markeren twee sleutelfiguren uit Israëls verleden de geboorte van de altijd verwachte messias. De vrede die Simon de Makkabeeër ooit kortstondig realiseerde, wordt nu verwacht van deze messias Jezus, zoals die nog veel langer geleden werd verwacht door Samuël. Altijd weer staan nieuwe profeten en profetessen op die tekeer gaan tegen de machthebbers en oproepen om gerechtigheid te volbrengen, God te eren door Thora te doen.

Thora opnieuw! Zouden wij dat ook kunnen? Nu vandaag in onze tijd? Een nieuw jaar. Wat staat ons te wachten. Vervulde tijd? Nieuw begin? Waar zien we naar uit, in ons eigen leven, in ons samenleven, in de wereld die ons thuis is? Het lijkt niet zo moeilijk om, na de gebeurtenissen van de eerste vijf dagen, te voorspellen dat het een bewogen jaar zal worden. Een jaar waarin wellicht meer dan ooit een tegenstem, een tegengeluid nodig is. Geluiden die spreken van een andere route, een andere koers. En het is niet zo eenvoudig om boven de schreeuwers uit te komen en voor het voetlicht te brengen wat ons beweegt en gaande houdt.

En toch is dat wat ons te doen staat, waartoe we opgeroepen worden. Kerstmis gaat nu beginnen, het feestje is voorbij, de slingers zijn opgeruimd, de wereld heeft kunnen aanschouwen, nu mogen we ons met die route naar recht en vrede, met die Thora, presenteren in de tempels van onze wereld om een nieuw begin te verkondigen, voor te leven en te realiseren. Tegen de verdrukking in, bovenop de puinhopen van onze wereld, maar vol vertrouwen dat het zin heeft, zinvol is om het te doen. En ons daarbij vasthouden aan het verhaal van die Ene, erbarmend, genadig, bevrijdend aanwezig in ons midden. Ere zij de naam van die Ene.

Zeg amen – zo moge het zijn.